

Täysistunto

Tiistai 29.11.2022 klo 13.59—20.30

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta ja eräiksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 310/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen eduskunnalle nyt hallituksen esityksen liittyen arvonlisäverolain muuttamiseen. Käytännössä esitetään muutoksia hyväntekeväisyys- ja avustustoimintaan liittyvien hankintojen arvonlisäverokohteluun, ja lisäksi ehdotetaan Ahvenanmaan maakunnan ja muun Suomen välisiä tuonteja koskevia muutoksia.

Arvonlisäverolakiin lisättäisiin arvonlisäverodirektiivin edellyttämä verovapautus. Yleishyödyllistä toimintaa harjoittavalle järjestölle ja uskonnollisille yhdyskunnille annettaisiin oikeus saada palautuksena hankintaan sisältyvä arvonlisävero sellaisista tavaroista, jotka nämä toimijat vievät EU:n ulkopuolelle osana siellä harjoittamaansa hyväntekeväisyys- tai avustustoimintaa. Palautusta haettaisiin Verohallinnolle tehtävällä hakemuksella.

Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisä- ja valmisteverolainsäädäntöön annettuun lakiin tehtäisiin ehdotettuun palautukseen liittyvä muutos.

Lakiehdotuksessa esitetään myös, että avustus- ja hyväntekeväisyysjärjestöjen maahantuomia perustarvikkeita koskevaa maahantuonnin arvonlisäverovapautusta tarkistettaisiin, koska nykyisin nämä toimijat voivat maahantuoda verovapaasti puutteenalaisille lahjoitettuja perustarvikkeita, kuten elintarvikkeita, vaatteita ja lääkkeitä. Maahantuontidirektiivin mukaan verovapaus kuitenkin koskee vain vastikkeetta saatujen perustarvikkeiden tuontia. Nykymuodossa arvonlisäverolain vapautus on siten direktiiviä laajempi ja aiheuttaa kilpailuneutraalisuusongelman, koska yleishyödyllisten järjestöjen on edullisempaa maahantuoda perustarvikkeet kuin ostaa vastaavat tavarat Suomesta tai muualta EU:sta. Lakiehdotuksen mukaan verovapaata olisi ainoastaan sellaisten puutteenalaisille lahjoitettavien perustarvikkeiden maahantuonti, jotka on saatu ilmaiseksi. Tämä vastaisi maahantuontidirektiiviä ja poistaisi kilpailuneutraalisuusongelman.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 131/2022 vp

Lisäksi, arvoisa puhemies, Ahvenanmaan maakunnan ja muun Suomen välisistä tuoneista suoritettavan arvonlisäveron ja sen perusteella tehtävän vähennyksen ajallista kohdistamista koskeva erityissäännös kumottaisiin tarpeettomana. Lakiehdotuksessa esitetään, että myös näiden tuontien osalta sovellettaisiin arvonlisäverolain ajallista kohdistamista koskevia yleissäännöksiä. Tämä olisi mahdollista, koska Tulli tekee nykyisin sähköisen tullauspäätöksen myös näistä tuonneista. Tullin tiedonantovelvollisuus Verohallinnolle koskisi esityksen mukaan myös Ahvenanmaan maakunnan ja muun Suomen välistä tuontia.

Lisäksi eräistä vakuutusmaksuista suoritettavista veroista annettuun lakiin tehtäisiin tähän liittyvä tekninen viittaustarkistus.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Ja pyydän, että muut keskustelut siirtyvät salista ulkopuolelle. Keskitytään tähän asiaan. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

14.03 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille lain esittelystä. Tämä on ehdottomasti tärkeä niille — yleishyödyllisiä yhteisöjä ja myöskin uskonnollisia yhdistyksiä koskettava — jotka tekevät tätä hyväntekeväisyystoimintaa ja myöskin yleishyödyllistä toimintaa. Sitä kautta pystymme auttamaan taloudellisesti siinä tärkeässä työssä, mitä he tekevät yhteisön ulkopuolelle tapahtuvassa työssään.

Tässä talossa oli kesällä käsittelyssä Ukrainan pakolaisiin liittyvä vähän vastaavan tyyppinen avustusjärjestely, jolla siis tarkoitus oli tukea myöskin sitä toimintaa, jota tehdään ja kohdistetaan ukrainalaisiin pakolaisiin, ja siinä oli vastaavan tyyppinen verovähennysmahdollisuus. Sen kuulemisen yhteydessä nousi huoli siitä, kuinka hyvin nämä erilaiset järjestöt — monta kertaa kohtuullisen pienetkin toimijat — selviävät sitten siitä lisäbyrokratiasta ja erilaisista hakemuksista. Ja myöskin sieltä järjestöjen taholta tuli se epäkohta esille, että aika harvoin erilaisissa avustuserissä välttämättä erotellaan selkeästi, että tämä on menossa nyt nimenomaan esimerkiksi Ukrainan pakolaisille tai tämä on menossa kolmansiin maihin kohdistuvaan työhön — eli siinä hetkessä kun ostetaan, ostetaan kokonaisuuksia.

Tästä olisinkin halunnut kuulla ministeriltä: onko mietitty ensinnäkin tätä tiedottamista näille järjestöille mahdollisimman selkeäksi, jotta sitten ei tule lisää byrokratiaa näille toimijoille, ja sitten onko toisaalta tämän lain valmistelun yhteydessä tullut esille kysymys siitä, miten tällaisissa erissä, joita ostetaan kokonaisuuksina, pystytään huomioimaan sitten eri ryhmille kohdennettu apu?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

14.05 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri! Kovin harvoin olen teitä, ministeri Saarikko, kiitellyt tällä vaalikaudella. Tänään olisi enemmänkin aihetta keskustaa kiittää, mutta nyt haluan kiittää erityisesti tästä esityksestä. Tämä on hyvä ja tervetullut esitys, arvonlisäverolain muutos, joka helpottaa hyväntekeväisyyttä tekevien järjestöjen toimintaa. Niin kuin ministeri kertoi, toivottavasti tämä kannustaa ja mahdollistaa sitä, että näitä hankintoja tehtäisiin enempi Suomesta. Se olisi kaiken kaikkiaan win-win-tilanne auttaa, ja toisaalta auttaa myös vaikkapa suomalaista ruoantuotantoa tätä kautta.

Ukrainalle annettu apu on tärkeää, ukrainalaisille myös Suomessa annettu apu on tärkeää, ja toivotaan, että tämä myös sitä osaltaan on lisäämässä ja edesauttamassa. Edustaja-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 131/2022 vp

kollega Essayah nosti tärkeitä asioita esille, ja toivon, että myös yrityksille mietitään vielä uusia kannustimia siihen, että yritykset entistä aktiivisemmin olisivat tässä auttamistyössä mukana. Meidän pitää auttaa Suomeen tulleita Ukrainan Putinin sodan pakolaisia, mutta meidän pitää myös auttaa Ukrainaa lopulliseen voittoon asti sodassa julmaa Putinin Venäjää vastaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laukkanen, olkaa hyvä.

14.07 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Toisin kuin edustaja Heinonen, usein kehun ministeriä, ja aion jatkaa samalla linjalla tänäänkin, koska siihen tuli tässä esityksessä vielä erittäin hyvä ja painava syy. Tämä esitys on niin sanottua hyvää veropoliitiikkaa, joka kannustaa järjestöjä niiden perustyössä ja osaamisessa. Järjestötoimintaa, sen potentiaalia, Suomi ei vielä kukaan osaa hyödyntää täysin, täysimääräisesti. Nyt, kun kuljemme tässä aika vaikeassakin hetkessä, yhteiskunta tarvitsee järjestöjä yhä enemmän — ja enemmän kuin se ehkä tällä hetkellä haluaa myöntää — joten kaikki sellainen tuki, jonka järjestöt voivat kokea ikään kuin itseänsä rohkaisevana, on todella tervetullut.

Puhemies! Tässä yhteydessä haluan nostaa esiin myös nämä lahjoitukset, joita annetaan järjestöille. Olisikohan aika vihdoinkin kypsä siihen, että myös kansalaiset saisivat verovähennysoikeuden lahjoituksista, jotka kohdistuvat näille merkittävälle yhdistyksille, jotka tekevät tätä auttamistyötä? Aikanaan presidentti Martti Ahtisaari esitti tätä mallia. Hän oli asunut Yhdysvalloissa pitkään ja tiesi, että tämä malli luo valtavaa aktiivisuutta kansalaisissa. Hän oli teettänyt laskelmat, joista arviointiin, että se voisi tuoda jopa 50 000 työpaikkaa. Malli kuitenkin silloin tyrmättiin. Siitä on nyt yli 20 vuotta. Olisiko aika nyt kypsä siihen, että voisimme uudelleen käydä tämän keskustelun läpi?

Suomalaisten auttamishalu on aivan valtava. Meillä on suuri sydän. Me tunnistamme tarpeet ympärillämme ja olemme valmiit laittamaan kolikkomme likoon. Mietin, kuinkahan paljon tämä auttaminen kasvaisi, jos siihen saisi vielä yhteiskunnalta tukea ainakin sillä pienellä henkisellä tasolla, että voisimme saada näitä verovähennysoikeuksia. Tämän jätän ministerille nyt pohdittavaksi. Ministerillä on kyllä paljon pohdittavaa, mutta ehkä sitten ensi kaudella. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

14.09 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Minä myös puolestani kiitän ministeriä ja hallitusta tästä esityksestä, jota tosin arvonlisäverodirektiivi edellyttää tuotavaksi kansalliseen lainsäädäntöön. Todellakin yleishyödyllisille järjestöille ja uskonnollisille yhdyskunnille tuo osaltaan helpotusta, kun annetaan oikeus saada näihin hankintoihin sisältyvä arvonlisävero palautuksena sellaisissa tilanteissa, joissa harjoitetaan hyväntekeväisyys- ja avustustoimintaa yhteisön ulkopuolelle. Mutta kun Suomessa on paljon erilaisia yhdistyksiä ja myös näitä uskonnollisia yhdyskuntia, jotka harjoittavat avustus- ja lahjoitustoimintaa, niin tiedustelen ministeriltä: millä tavoin tästä aiotaan tiedottaa niin, että pienemmätkin yhdistykset ja yhdyskunnat tietävät tämän, ja millä tavalla sitten myös tuetaan sitä, ettei näille pienille yhdistyksille koidu liian suurta byrokratiaa tästä toiminnasta?

Yhdyn myös tähän edustaja Antero Laukkasen esiin tuomaan kysymykseen ja huoleen kansalaisten verovähennysoikeudesta lahjoituksista, joka monessa maassa toimii. Tästä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 131/2022 vp

hän kristillisdemokraatit ovat tehneet usean vaalikauden aikana aloitteita. Oletteko, ministeri, pohtinut tätä: voisiko olla paikallaan, että myös lainsäädäntöön tällainen saataisiin — kenties sitten vaikka tulevilla kausilla, jos tämä hallitus ei enää näitä pysty tekemään?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja al-Tae, olkaa hyvä.

14.12 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Arvoisa valtiovarainministeri! Tähän lakiin liittyy tällainen epäkohta, joka on myöskin tuotava esiin. Se ei liity varsinaisesti lain esitykseen, mikä on erinomainen, vaan taustalla tapahtuvaan kokonaisuuteen, josta valtiovarainministerin ja myöskin eduskunnan on hyvä tietää.

Tällä hetkellä eurooppalainen lainsäädäntö liittyen rahanpesuun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen on johtanut siihen, että järjestökenttä, myöskään pienet yritykset, ei kykene tällä hetkellä tekemään sitä normaalia toimintaansa. Eräs erittäin tunnettu, vakavarainen, maailmallakin kuulu suomalainen kehitysyhteistyöjärjestö ei ole kyennyt enää esimerkiksi ruoka-apua toimittamaan Pohjois-Koreaan. Toiminta, joka on vakiintunut heillä — ja se on myöskin omalta osaltaan sekä vahvistanut Suomen asemaa maailmalla ja neuvotteluissa että myöskin heikentänyt osittain Kiinan asemaa Pohjois-Koreassa — on estynyt täysin, koska rahansiirtoja ei ole mahdollistettu enää viime vuosien aikana. Monet muutkin suomalaiset järjestöt kärvistelevät tämän asian kanssa.

Toinen osuus, joka liittyy Suomeen järjestöjen luvattuna maana, liittyy siihen, että pienet suomalaiset yhdistykset ja järjestöt eivät pysty enää avaamaan pankkitilejä Suomessa, ja näin ollen tämä järjestäytymisvapaus yhdistyksillä on tässä kohtaa vaarantunut. Ja jotta pystyttäisiin täysimääräisesti tämän lain erilaisia pykälä hyödyntämään suomalaisille järjestöille, niin sen pankkitilin avaamisen täytyy olla mahdollista. Tänä päivänä kaikki tehdään internetin yli pankkipalveluiden kautta, ja jos yhdistykset eivät pääse tekemään normaalia toimintaansa, muun muassa varainkeruuta, niin tällainen laki, vaikka se olisi kuinka hyödyllinen, jää rajalliseksi.

Toivonkin, että valtiovarainministeri ottaa huomioon tämän pankkitileihin liittyvän epäkohdan ja ohjeistaa uudelleen lainsäädäntöä niin, että pankeille syntyy velvollisuus avata suomalaisille yhdistyksille tilejä, vaikkakin rajattuja, jos tapahtuma tapahtuu Suomen sisällä tai EU—ETA-alueella, ja varmistaa, että suomalainen yhdistysvapaus niin uskonnollisilla yhdistyksillä kuin kaikilla muillakin yhdistyksillä koirakerhoista urheilukerhoihin olisi jatkossakin mahdollista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

14.14 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On aivan erinomaista, että tällainen mahdollisuus suodaan, että arvonlisäveron voi saada pois sieltä sellainen henkilö tai yhteisö, joka on toiminnallaan tukenut Ukrainan tilannetta. Kun katsoo tuota esittelytekstiä, niin kysymyksessä on Euroopan unionin arvonlisäverodirektiivin muutos, joten lienee tulkintani oikea, että tämä sama asia koskee sitten koko EU-aluetta. Kysynkin ministeriltä: onko näin, että tässä on kysymyksessä ihan yleiseurooppalainen käytäntö? Toivon mukaan on.

Olen itsekin hämmästynyt, kun viikonlopunkin aikana törmäsin tuolla maakunnassa, Pohjois-Karjalassa, liikkeessani monen ihmisen keskustelun kautta siihen tilanteeseen, että he ovat henkilökohtaisesti toimineet aktiivisesti auttaakseen Ukrainan hädänalaisia ih-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 131/2022 vp

misiä, sekä auttaneet sieltä tänne pakolaisina sotaa karkuun tulleet ihmisiä että olleet myös aktiivisia viemässä sinne apua Ukrainan hädässä oleville ihmisille. Oli suorastaan liikuttavaa, miten paljon apua on sinne viety. Se on todella inhimillistä, että hyökkäyssodan uhriksi joutunut kansakunta saa meiltä apua.

Tilanne siellä on äärimmäisen vaikea, kun talvi tulee ja kaikki yhteiskunnan tärkeät palvelut, lämpö, vesi ja sähkö, ovat käytännössä hyvin monelta alueelta kokonaan pois, terveydenhuolto on mitä on ja ihmisillä on aito hätä. Silloin pitää ihmisiä auttaa, ja tämä nyt tehty esitys on erittäin hyvä siihen nähden. Toivottavasti tämä nyt lähtee yleiseurooppalaisena ilmiönä leviämään, niin että saadaan apua sinne, kun ensi talvi tulee olemaan siellä todella vaikea.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Multala, olkaa hyvä.

14.16 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Uskon, että näin on niin kuin tässä edustaja Hoskonen edellä toivoi, koska tämä laki taisi olla direktiivin toteuttamista, joka on erittäin kannatettava sinällään, eli autetaan järjestöjä auttamaan. Kiitos ministerille, että toitte esityksen tänne eduskuntaan.

Haluan tässä myös yhtyä niihin toiveisiin, joita täällä edustaja Laukkanen ensimmäisenä otti esiin, että meillä mahdollistettaisiin entistä vahvemmin se, että ihmiset voivat auttaa myös omilla rahoillaan. Kun he ovat jo kertaalleen veron maksaneet niistä tuloista, joilla auttavat, niin sitten voitaisiin ehkä helpottaa sitä parantamalla verovähennysoikeutta myös yksityishenkilöiden osalta. Olisi kiinnostava kuulla, mitä ministeri ajattelee tästä edustaja Laukkasen esiin nostamasta ajatuksesta.

Kiitos tästä esityksestä. Se on oikein hyvä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

14.17 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on siis arvonlisäverolakiin liittyvä esitys. Lakiin lisätään säännökset arvonlisäverodirektiivissä edellytetystä verovapautuksesta liittyen yleishyödyllistä toimintaa harjoittavien järjestöjen ja uskonnollisten yhdyskuntien toimintaan, eli ne voivat hakea palautusta arvonlisäveroon sellaisista tavaroista, jotka nämä toimijat vievät yhteisön ulkopuolelle osana siellä harjoittamaansa hyväntekeväisyyttä ja avustustoimintaa. Kyllä tämä lakiesitys on tärkeä.

Nostaisin esiin lausuntopalautteesta muun muassa Kirkon Ulkomaanavun huomion liittyen pieniin järjestöihin ja heidän toimintaansa. He toteavat täällä, että mikäli näitä palautuksia olisi vähän Verohallinnolta, niin siinä voisi aiheutua enemmän sitä hallinnollista rasitetta kuin palautusten taloudellista merkitystä. Ymmärrän tämän lauseen ja tämän kappaleen niin, että miten pienet järjestöt ja toimijat voivat toimia nyt sitten tässä byrokratian kentällä, eli kannattaako heidän hakea niitä palautuksia ja millä tavalla ohjeistetaan ja neuvotaan tässä toiminnassa näitä järjestöjä, jotka tekevät varmasti myös tärkeää työtä siellä hyväntekeväisyyden kentällä.

Kannan huolta yleisestikin kaikista järjestöistä. Meillä on sote-uudistus tulossa ensi vuoden alusta ja hyvinvointialueet aloittavat toimintansa, ja siellä on paljon pieniä toimijoita ja järjestöjä, joiden mahdollisuus toimia on vaakalaudalla. Siinä mielessä pidän tärkeänä, että tiedonanto ja ohjeistus välittyvät myös näille pienille toimijoille. Kysynkin teil-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 131/2022 vp

tä, arvoisa ministeri: miten huomioitte esimerkiksi Kirkon Ulkomaanavun huolen tässä lakiesityksessä? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ari Koponen, olkaa hyvä.

14.19 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Laukkanen puhui ansiokkaasti tässä hetki sitten, ja myös minun on pakko nostaa esiin tämä suomalaisten auttamisen halu. Siitä tuli juuri uusimpia tilastoja, ja vaikka muuten meillä meneekin tällä hetkellä hieman heikommin, niin nämä auttamiseen käytetyt varat eivät ole laskeneet, vaan suomalaiset haluavat olla mukana talkoissa auttamassa näitä apua tarvitsevia. Ja kyllä näissä korostuu todella usein se, että ne ihmiset, jotka ovat itse joskus saaneet apua, haluavat sitten jatkossa auttaa näitä ihmisiä, jotka avun tarpeessa ovat. Joulun tulossa, ja silloin on jälleen hyvä hetki auttaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Onko ministeri Saarikolla tarvetta? [Annika Saarikko: No, lyhyesti, puhemies.]

14.20 Valtiovarainministeri Annika Saarikko: Arvoisa Puhemies! Kiitän edustajia keskustelusta ja myöskin tästä myönteisestä vastaanotosta tälle esitykselle, jossa teemme asiat pykälän verran helpommaksi, jotta me, joilla on jotakin mistä antaa, voisimme tehdä sen kestävämmällä tavalla. Tämä koskee erilaisia yhteisöjä Suomessa, ja niin kuin viimeisessä puheenvuorossa kävi ilmi, kysymys ei ole vain hyvyydestä joulun lähestyessä vaan ylipäättään yhteiskunnan toimintatavoista heikompiensia varten siinä maailmassa, joka apuamme tarvitsee.

Kiitos siis eduskunnalle tuesta, ja toivottavasti vastaava yhteisymmärrys tämän lain eteenpäin viemiseksi näkyy myös valiokuntatyössä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.